

Szegedi tiszt utazása a forradalmi Oroszországon át.

— Három évig orosz hadifogságban. —

(Saját tudósítónktól.) Néhány nappal ez előtt — három esztendei orosz hadifogság után — Szegedre érkezett Tibor István 46-os hadnagy, szegedi Máv. hivatalnok. Valamikor a háboru elején esett hadifogságba s most a svéd kormány közbenjárására 400 más tiszttel egyetemben kicserélték betegségé miatt. Így került vissza három esztendei távollét után Szegedre Szibériából. Fölkerestük Nemestakács-utca 8. szám alatti lakásán és megkértük, mondjon a *Délmagyarország* olvasói számára valamit a hadifogságról, Oroszországról, szóval arról, amiket látott, tapasztalt, hallott. Ime azok, amiket Tibor István nekünk elmondott:

(A hadifoglyok élete az orosz földön.)

— Hadifogoly tiszteink általában olyan jól élnek, hogy panaszra semmi okuk nem lehet. Mind külön szobát kap, csak a butorokkal van baj; az alig van egész Oroszországban. Az embertől függ aztán, mit tesz a berendezés érdekében. Ki mennvire agilis, olyan a szobája.

— A táplálkozás szintén megfelelő. Munka nincs, vagy, ha van, alig van. Mindenkinek magának kell foglalkozást teremteni, de megnyugtatóan máris közölhetem, unatkozni mégsem unatkozik senki. Aki akar, talál foglalkozást és ugyan, ki nem akarna foglalkozni?

— A fogolytáborokban irodalmi egyesületek alakultak, amelyek rendszeres működést fejtenek ki. Az irodalmi életet ápolják még a könyvtárak, amelyeket Amerikából és Kínából szereztünk be. De ezeken kívül különböző rendes kurzusokat is szerveztek, nyelv- és zenekurzusokat. Mindenki olyan nyelvet tanulhat meg, amilyenre éppen kedve van; tanár akad a világ minden nyelvére.

— A fiatal önkénteseket, akik csak 6—7 gimnáziumot vagy reált végeztek, tanárok rendes tanórák keretében előkészítik az érettségire s akik már ezt is letették, ideiglenes igazolványt kapnak róla. Valószínű, hogy ha hazajönnek, ezeket érvényesíteni fogják.

— A legénységnek az a része, amely nincs munkára kiadva, barakkokban lakik. Ezek a barakkok azonban egész fenyőszőlőből készültek és télen is megfelelő hőmérsékűek. Ugyanis egyáltalán nem takarékoskodnak a fűtőanyagokkal.

— Az önkénteseket, altiszteket és intelligensebb póttartókat külön századokba osztották be; ezeket nem viszik munkára. Még a cári kormány rendelkezett így, amely kikötötte azt is, hogy az intelligens elem elbírálására ugynevezett intelligens-vizsgákat tartsanak. Ezeket a vizsgákat meg is tartották. Külön bizottsága volt a vizsgáknak; ahány orosz tiszt, ugyanannyi a mi tisztjeink közül. Aki a vizsgákon megbukott, azt nem vehették föl az intelligens-rotákba, amely — amellet, hogy dolgozni nem tartozik, — jobb kosztot is kap és különféle apróbb kedvezményeket élvez. Az intelligens-rotákba beosztott tanítók viszont nyomban *analfabéta tanfolyamokat szerveztek*. Ezek a tanfolyamok ma is állandóan működnek és ezrekre rug azoknak a száma, akik a hadifogságban tanultak meg írni és olvasni.

— Az intelligens roták emberei viszont különböző kurzusokat látogatnak, így a nyelv és zenekurzusokat, valamint a különböző sportegyletekben szórakoznak.

— A tiszti táborokban több ízben segélyakció indult meg a legénység érdekében. A

begyűlt pénzből szereztek be aztán a fogolytáborokban megszervezett analfabéta tanfolyamok részére táblákat, füzeteket és más szükséges dolgot.

— Van hadifogolytábor, amelynek kávéházai, színházai és cukrászdái vannak. A sportélet is nagyon fejlett; egész nemzetközi mérkőzések zajlanak le, különösen a labdarúgó sport terén. Magyar, német, bolgár, török, sőt az orosz mérkőzések is gyakoriak.

(Szociális szervezetek a hadifogolytáborokban.)

— Mintegy másfél év előtt a cári kormány rendeletileg intézkedett, hogy a hadifogolytáborok szociális szervezeteket létesítsenek. Így különféle jóléti intézmények, jóléti komiték alakultak, amelyeknek a mi részünkről volt egy tiszti és egy orosz tagja és egy tiszt az oroszok részéről ezek működésének ellenőrzésére. Alakult ezenfelül egy legénységi komité, amelybe minden rota szabadon választhatott egy bizalmi embert. Ezeknek a komitéknek révén érintkezhet aztán a hadifogolytáborok legénysége a parancsnokságokkal, amelyek előtt döntő a komiték véleményezése.

— A hadifoglyok szociális szervezése azonban ezzel még nem merült ki. Különféle intézmények létesültek, amelyek között első helyen áll a „Levesintézmény.” Ennek céljaira minden tiszt 2—3 rubelt tartozik fizetni havonként, de támogatják ezt a különféle külföldi jótékony egyesületek és magánosok is. A levesintézmény révén a hadifogolytáborok legénysége étel-pótlóul levest kap, a betegeket tejhez juttatják, valamint azokat a betegeket, akik kijöttek a kórházakból, pénzzel segítik. De támogatja a levesintézmény azokat az altiszteket és önkénteseket is 3—10 rubel havi „fizetéssel”, akik szegények és így hazulról mit sem várhatnak.

— A hadifogolytáborok szociális szervezetei különösen hathatós támogatást nyerne a gróf *Hanackennétől*, aki Kínában él és mindennel rendelkezésre áll a központi hatalmak hadifoglyainak, tekintet nélkül azok nemzetiségére. Jórészt az ő érdeme, hogy egy-egy hadifogolytábornak ma már 7—800 kötetes könyvtára van és rengeteg mennyiségű folyóirattal rendelkezik.

— A magyar hadifoglyoknak az amerikai magyar „Szabadság” küldött igen sok könyvet, lapot és folyóiratot.

— A hadifogolytáborokban működő színházakat szintén az egyesületek, illetve szociális szervezetek létesítették. Egész darabokat és operetteket játszottak le nagy-szerűen, bár a nőket tökéletes maszkírozású fiatal önkéntesek pótolják.

Itt — szavai igazolásául — néhány fényképet mutatott Tibor István; a Falurosszából készült fővételket. Innen távolról esküdni mernénk rá, hogy tényleg nők rejtőzködnek a különféle női maszkok alatt.

(Orosz-magyar szimpátia.)

Elmondta még ezután Tibor István, hogy az oroszok általában nagyon szimpatizálnak a magyarokkal. A legnagyobb orosz lapok szép cikkeiben emlékeznek meg a magyarokról, akiket valósággal dicsőítenek. De a személyes érintkezésben is kimutatják irántunk érzett szimpátiájukat; színi előadásainkon mindig nagy számmal vannak képviselve az orosz tisztek, családjaikkal. Az osztrákokat azonban már nem szeretik és ezt nem is titkolják.

A hadifogolytáboroknak fáradhatatlan látogatója a svéd vöröskereszt, amely ren-

geteget fírad érdeklődésben. Közvetít minden kérést, kívánságot és ahol teheti, előnyöket eszközöl ki részünkre.

(A forradalmi Oroszország.)

Ezután a forradalomról kezdtünk beszélgetni. Ezt a következőképpen festette Tibor:

— A múlt év novembere óta a katonák körében minduntalan elfojtott hangok hallatszottak, hogy így-ugy, ez a rendszer nem fog sokáig élni. Mi sem természetesebb, minthogy mosolyogtunk rajta és szóbeszédnek, távoli ábrándozásnak tartottuk az egészet. De — később — mégis be kellett látnunk, hogy tévedtünk.

— Március 11-én, tehát két nappal a pétervári forradalom után, nem kaptunk újságokat. Érdeklődni akartunk, ám ezt sem lehetett. Az örök eltűntek mind. Csak azt láthattuk, hogy a legénység sorakozik és zenével bevonul a városba. Nem tudtunk mit gondolni teljesen egyedül voltunk.

— Végre — délelőtt 11 óra felé — megjelent az ör. Az arca ragyogott; szinte részeg volt a nagy örömtől. Ez mondta el először az eseményeket. Meglehetősen összefüggéstelenül, de mégis elég volt:

— Kitért a forradalom! — mondta. — Mától fogva mindenki szabad és testvén.

— Később értesültünk, hogy a forradalmi tömegek és katonaság a városban elfogta és letartóztatta az éppen odaérkező új kormányzót, a brigadérost és még néhány ottani előkelőséget. Két napra rá szabadon bocsátották a politikai foglyokat, akik nagy tömegekben éltek itt.

— Nemsokára magunk is láthattuk, hogy milyen reakciót szült a forradalom. A legénység beszüntette a tisztelgést igen sok tisztet el is fogtak.

— Pünkösöd előtt néhány nappal már úton voltunk hazafelé. Moszkvában nagy tüntetéseknek voltunk tanúi. Így láttuk az *Adler Viktor mellel* óriási tüntetéseket. Ebben az egész helyőrség és a város lakosságának csaknem fele résztvett zászlókkal, fölrásos táblákkal és katonazenével. *A béke és Adler Viktor szabadságbocsátása mellett* tüntettek.

— Moszkva az oroszországi békemozgalom főszékhelye. Néhány napos moszkvai tartózkodásunk ideje alatt sok esetben alkalmunk nyílt erről meggyőződni, amit egyébként az orosz lapok is állandóan hangsúlyoztak. *A béketüntetések egymást érték rövid napok alatt.*

— Érdekesek a mostani offenzíva előzményei. *Kerenszki*, aki hihetetlen módon hat a népre s valósággal fanatizálni tudja beszédeivel, hetekkel ezelőtt minden beszédében azt hangsúlyozta, hogy ezt az offenzívát még meg kell csinálni a béke érdekében. *Többször és hangsúlyozottan kijelentette Kerenszki, hogy ez a legutolsó offenzíva lesz.* Ebben a kijelentésben minden orosz rendületlenül hisz is.

— A közhangulat általában az, hogy ez a kormány sem lehet tartós kormány. *Hetek óta mindenütt különös nyugalom van tapasztalható; az orosz lapok egész nyíltan írják róla, hogy ellenforradalom készül. A katonák is minduntalan nyíltan hangadnak, hogy ha a kormány nem köt békét, új forradalom lesz, amely kégyetlenül elsöpör, megsemmisít mindent, ami a béke útjában áll.* Altalá-